

Buletin
INFORMATIV

Anul XXII • nr. 3 (250) • Martie • 2013

CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE

Buletin
INFORMATIV

Anul XXII • nr. 3 (250) • Martie • 2013

MINISTERUL CULTURII

CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE

013701 București • Piața Presei Libere nr. 1 • corp B 1

• etaj V / VI • telefon/fax 021- 317 89 70

www.centrul-cultura-traditionala.ro

e-mail: contact@cncpct.ro

Director: Ciprian OGRĂZEANU

Redactor coordonator: **Oana Gabriela PETRICĂ** - director adjunct

Colectiv redacțional:

Mihaela CIORCILĂ (secretar de redacție) • **Dănuț DUMITRAȘCU**

Elena GAVRILUȚIU • **Mirela MIHĂILĂ**

Difuzare: **Mariana COMAN**

Coperta I - **Vali DULEA** (Cluj-Napoca, jud. Cluj) -
CNCPCCT, Expoziția națională *Icoana - credință și tradiție*,
ediția I, 2012 - **Buna Vestire**

Coperta IV - **Lucica CIOBANU** (Bălțați, jud. Iași) -
Primăvară cu fluturi

Fotografii de Dănuț Dumitrașcu

ISSN 1224 - 6921

Tehnoredactare: **Anca Cristina VERGULESCU**

Mirela ISTRATE (Vaslui) -
Primăvară

Fotografia de Dănuț Dumitrașcu

Mulțumim tuturor colaboratorilor
și așteptăm în continuare informații și articole de specialitate
pentru *Buletinul Informativ*.

Cuprins:

Ecouri

Expoziția națională „Icoana - credință și tradiție”, la Iași2
(Dr. Corina MIHĂESCU)
Câmpiile verticale6
(Mădălina MUNTEANU)

Datini și obiceiuri

Sărbătorile lunii martie7
(Dr. Iuliana BĂNCESCU)

Agenda martie14

Portrete

Meșterul făurar din Dragomireștii Dâmboviței.....28
(Gabriela ȚOPA)
Lisandru Găină - meșter și rapsod popular.....31
(Valentin ANDREI)

Noi apariții editoriale

Caiete folclorice Argeș XV-XVI.....34
(Alexandru MĂRCHIDAN)

Ecouri

Expoziția națională „Icoana - credință și tradiție”, la Iași

Prin Expoziția națională „Icoana - credință și tradiție”, Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale continuă seria evenimentelor dedicate culturii tradiționale, începută în anul 1994, cu scopul de a promova meșteșugurile artistice, arta populară românească, precum și activitatea creatorilor contemporani.

Astfel, de atunci, în fiecare an, publicul a putut urmări îndeaproape starea meșteșugurilor din România, prin reflectarea directă în mari și importante spații expoziționale din București.

Tot așa s-a întâmplat și în anul 2012, când, în data de 14 decembrie, a fost vernisată, la Teatrul Național „I. L. Caragiale” din București, prima ediție a expoziției naționale dedicate icoanelor (pictate pe lemn și pe sticlă), despre care se știe că în ultimii douăzeci de ani au cunoscut un interes crescut, atât datorită importanței culturii bisericești și tradiționale, a credinței și a câștigării libertății de exprimare, cât și datorită valorii artistice prin care această mărturie de credință exprimă specificul unui meșteșug tradițional.

Importanța evenimentului, atenția deosebită de care s-a bucurat din partea vizitatorilor, precum și circumscrierea lui în cadrul unui proiect mai amplu dezvoltat de CNCPCT, intitulat „Revigorarea meșteșugurilor

Imagine de la vernisajul Expoziției naționale „Icoana - credință și tradiție”, Iași, 7 februarie 2013

tradiționale și promovarea creativității artistice”, i-a determinat pe organizatori să gândească itinerarea sa.

Astfel, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași a agreat această idee și a îmbrățișat-o cu toată atenția cuvenită, făcând posibilă deschiderea expoziției „Icoana - credință și tradiție”, vernisată în data de 7 februarie 2013.

Colaborarea CNCPCT cu instituția similară de la Iași s-a remarcat, de-a lungul timpului, prin evenimente și realizări importante - târguri naționale de meșteri, Colocviile CNCPCT, cercetări etnologice, saloane internaționale de artă naivă -, care au stat sub semnul valorii profesionale.

Același lucru putem spune și despre expoziția națională de icoane, care, fiind organizată într-un spațiu neconvențional - Palas Mall din Iași -, a suscitat atenția unui impresionant număr de vizitatori.

Inedita și generoasa locație, improprie la prima vedere unui astfel de eveniment, a dovedit, așa cum am previzionat, o vizibilitate aparte expoziției, constituindu-se într-un cadru deosebit de afirmare a

Lucrări în expoziție

personalității artiștilor iconari de valoare, favorizând, de asemenea, acțiunea de promovare a unui meșteșug tradițional ridicat la rang de artă.

Expoziția de la Iași a fost doar o ipostază a celei de la București, întrucât numărul de icoane a fost semnificativ mai mic decât cel de la Teatrul Național, dar obiectivele vizate au fost aceleași, urmărind păstrarea tradiției prin valoarea artistică și documentară a lucrărilor caracterizate prin justa încadrare tematică, prin corectitudinea și adecvarea tehnicilor de execuție, a compozițiilor, prin judicioasa organizare a suprafeței plastice, precum și prin acuratețea rezultată din folosirea culorilor.

Apreciem în acest sens modalitățile de promovare a evenimentului, care a beneficiat de o bună mediatizare atât la nivel local, cât și la nivel național.

Prin icoanele expuse în mall-ul ieșean au fost deschise tot atâtea ferestre de lumină și de credință către sufletele vizitatorilor, precum și ale celor prezenți la vernisaj. Cu acest prilej, instituțiile implicate au prezentat, prin argumentele directorului CJCPCT Iași, prof. Adrian Ardeleanu, și ale directorului adjunct CNCPT, Oana Gabriela Petrică, importanța

Palas Mall, o inedită, dar generoasă locație, gazdă a expoziției de icoane - februarie 2013

evenimentului care „zgrăvește” un străvechi meșteșug artistic ale cărui realizări din prezent sunt parte din patrimoniul cultural al României.

La vernisaj a luat cuvântul și domnul Victorel Lupu, vicepreședintele Consiliului Județean Iași, care a salutat parteneriatul dintre cele două instituții culturale și a asigurat asistența de sprijin pe care Consiliul Județean îl va acorda în continuare promovării culturii tradiționale ieșene.

Dr. Corina MIHĂESCU
Cercetător științific I, CNCPT

Câmpiile verticale

Câmpiile verticale este denumirea pe care Valeriu Stoica a ales-o pentru expoziția de pictură pe pânză și icoane pe lemn vernisată în data de 15 ianuarie 2013, la Muzeul Municipiului București, unde au expus și Melania Florescu, Manuela Petre și Ana-Maria Vasilescu.

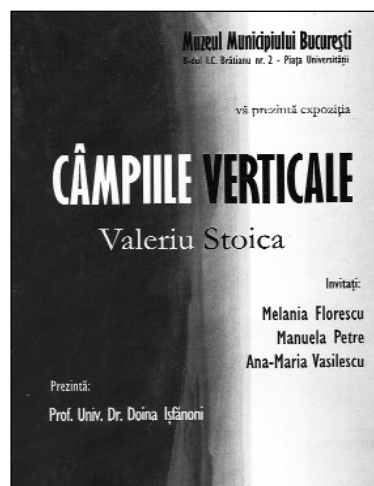
Cea care a deschis *Câmpiile verticale* a fost dr. Doina Ișfănoni, care a salutat publicul prezent și și-a exprimat aprecierea față de lucrările de pe simeze, felicitând atât curatorul, cât și expozanții.

Valeriu Stoica este cunoscut pentru icoanele pe lemn pe care le realizează, însă *Câmpiile verticale* ne prezintă artistul plastic Stoica, mai puțin împărtășit publicului; peisaje din Bărăgan, ciulini, biserici rupestre, fenomene ale naturii sau stări sufletești reprezintă câteva din temele abordate de către expozanți. Icoanele pe lemn au ocupat un loc restrâns în expoziție, dar suficient cât să-și îndeplinească rolul de reminder față de privitorii cunoscători ai lucrărilor lui Valeriu Stoica, iar pentru cei care nu le cunosc, acela de introducere în universul creativ al acestuia din urmă.

Melania Florescu, Manuela Petre și Ana-Maria Vasilescu au debutat cu acest proiect al domnului Stoica, în calitatea lor de eleve ale sale; datorită invitatelor sale, Valeriu Stoica își dezvăluie latura pedagogică, acesta formând și încurajând tinerele talente în cadrul cercurilor de pictură pe care le coordonează.

Iconar, pictor, curator și profesor. Acestea sunt ipostazele în care s-a înfățișat Valeriu Stoica în fața asistenței, dar și a publicului care a admirat ulterior *Câmpiile verticale*, ipostaze ce reprezintă numai câteva ramificații ale personalității complexe a artistului Stoica, la fel de complexă ca titlul afișului acestei expoziții.

Mădălina MUNTEANU
Referent, CNCPCT

Datini si obiceiuri

Sărbătorile lunii martie

Luna martie excelează, mai ales, în obiceiuri de **Lăsata Secului**, care, în general, cade în această perioadă. În zonele de influență maghiară se face obiceiul numit **fărșang**, **fășanc** sau **fashing**. Dintre cele mai cunoscute localități, enumerăm: Rimetea (Alba), Țigău (Bistrița-Năsăud), Certeze (Satu Mare), Apața, Ormeniș, Tărlungeni, Viscri (Brașov), Arcuși, Ciucu de Sus, Ditrău, Sânsimion, Sândominic, Armășeni (Harghita), Aiud, Izvoru Crișului, Sâncrai (Cluj), Sfântu Gheorghe (Covasna), precum și localități din județul Maramureș.

De asemenea, **obiceiuri de primăvară cu măști** se practică în județul Caraș-Severin, unde mai sunt cunoscute și sub numele de **zăpostit** (Slatina Timișului, Eftimie Murgu, Lăpușnicu Mare, Ciclova Română,

Fărșancul din Moldova Veche
Fotografie din Arhiva CNCPCT

Dalboșeț, Moldova Veche, Moldova Nouă). Măștile sunt fie confecționate ad-hoc, din materiale existente prin gospodărie - haine vechi, perdele, obiecte vechi etc. -, fie sunt consacrate prin tradiție, cum e cazul **Berbecilor** de la Slatina-Timiș, din județul Caraș-Severin.

Cele mai des întâlnite scenarii la fărșang, nelipsite din cele mai multe locuri, sunt **nunta**, **medicul** și, obligatoriu, **înmormântarea**. Aceasta din urmă mimează ceremonialul unei înmormântări tradiționale, numai că mortul este... fărșangul - o păpușă din paie, îmbrăcată în straie vechi. Ea este arsă, la sfârșitul carnavalului, ca semn al morții iernii și al venirii primăverii. Momentul marchează și sfârșitul carnavalului, care se desfășoară în ultima zi a săptămânii brânzei. Mascații umblă pe stradă, dansează sau colindă pe la casele oamenilor, jucând mici scenete improvizate, sau doar urând ceva gazdei. Deoarece mulți dintre ei sunt feciori de însurat, **spargerea carnavalului** se soldează, de regulă, cu o petrecere, la care sunt invitate și fetele din sat.

La Călărași (Independența, Unirea) se practicau **Cucii**, obicei specific Dobrogei (mai demult) și satelor din șesul Dunării. Astăzi, obiceiul este sporadic întâlnit, cel mai spectaculos carnaval fiind în comuna Brănești, lângă București. În desfășurarea sa, obiceiul are o paradă a măștilor de cuci și cucoace, bătaii rituale și hora. În vechime este atestat un obicei mai amplu, în trei părți, un adevărat carnaval, însoțit de o paradă zgomoasă de măști.

Tot la Lăsata Secului se făcea **strigarea peste sat**. Flăcăii se urcau pe un deal sau într-un copac, vestind în tot satul numele fetelor care nu s-au măritat și pricina. Sau se împărțeau în două cete, ce urcau pe dealuri opuse și se făceau că întreabă și răspund despre fetele care nu s-au măritat. Prin Maramureș, la poarta fetelor bătrâne se puneau **mătăhăi**, păpuși de lemn sau de paie cu organele genitale supradimensionate, care purtau bilete satirice la adresa defectelor fetei sau a pricinii pentru care nu s-a măritat.

În sud, la Călărași, și în prezent se merge cu prăjituri, tort și alte bunătăți la nași sau la părinți, strigându-se: „Urlăria! Urlăria! Urlăria, c-a murit baba Maria!”, pentru alungarea spiritelor rele, dar și pentru că se lasă sec de ouă și brânză și începe Postul Mare.

Este prezent, de asemenea, în mai multe locuri din țară, obiceiul de a se ierta cei care s-au certat în cursul anului, pentru sfințenia perioadei care va urma. În localități din județele Dolj, Constanța, Giurgiu și în alte zone se fac **focuri la Lăsata Secului**.

Dar acestea nu sunt singurele manifestări consemnate în cultura populară românească. Pe lângă ele, au existat și alte obiceiuri la prinderea postului, numite **Refenele** [M. Pop, *Obiceiuri tradiționale românești*, București, 1976, p. 85] sau **Vergel**, **Alimori**, **Hodăițe** (în Hunedoara) sau **Priveghi** (în Banat), petreceri ale tinerilor cu glume, strigături, dans și focuri care se făceau pe dealuri.

Dar să întrerupem, pentru moment, povestea despre obiceiurile populare, pentru a ne ocupa de semnificația profund creștină a perioadei pe care o descriem.

Postul a fost instituit de Dumnezeu în rai, primilor oameni, pentru a nu pierde viața veșnică. Și legea *Vechiului Testament* cerea postul poporului iudeu. Mai mulți prooroci au postit, precum Moise, timp de 40 de zile, Daniel. Iisus, fiul lui Sirah, afirma despre post: „nu fi nesățios într-o toată deșertaciunea și nu te apleca la mâncăruri multe. Că în mâncărurile cele multe va fi durere și nesațul va veni până la îngrețosare. Pentru nesaț, mulți au pierit; iar cel înfrânat își va spori viața”. Postul, se spune în *Vechiul Testament*, este folosit în timpul judecăților lui Dumnezeu, în vreme de nenorociri și primejdii, de mărturisire a păcatelor și de smerenie. Prin post s-au mântuit ninivitenii, postul și rugăciunea au însoțit căința împăratului și proorocului David, după căderea în desfrâu și ucidere; prin post s-au mântuit cei trei tineri din cuptorul Babilonului și tot prin post a închis Daniel gura leilor.

Proorocul Isaia a sintetizat astfel roadele postului: „Nu știți voi postul care-Mi place?, zice Domnul. Rupeti lanțurile nedreptății, dezlegați legăturile jugului, eliberați pe cei asupriți și sfărâmați jugul lor. Împarte pâinea ta cu cel flămând, adapostește în casă pe cel sărman, îmbracă pe cel gol și nu te ascunde de cel de un neam cu tine”.

În *Noul Testament* aflăm că însuși Mântuitorul a postit 40 de zile în pustiu, înainte de a-și începe activitatea publică. El ne-a învățat adevăratul mod de a posti: „Când postiți, nu fiți triști ca fariseii; căci ei își smolesc fetele, ca să arate oamenilor că postesc; adevărat grăiesc vouă, își iau plata lor. Tu însă când postești, unge capul tău și fața ta o spală, ca să nu arăți oamenilor că postești, ci Tatălui tău, care este în ascuns și Tatăl, care vede în ascuns, îți va răsplăti ție”. Au postit și Sfinții Apostoli, recomandând însoțirea postului cu rugăciunea și Sfântul Ioan Botezătorul care se hrănea, în pustie, cu lăcuste și miere salbatică.

Sfinții Părinți ai Bisericii recomandă postul ca pe un mijloc de a ajunge la virtuți, ajutor în înfrânarea patimilor trupești, dar și în înălțarea unei

rugăciuni curate către Dumnezeu, omul conștientizând și prin post neputința firii sale și totala dependență de Dumnezeu. Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Postul potolește zburdălnicia trupului, înfrânge poftelile nesățioase, curăță și înaripează sufletul, îl înalță și-l ușurează”.

Pentru creștini, postul este un act de cinstire a Creatorului, căci renunțarea voluntară, pe un anumit timp, la anumite mâncăruri și băuturi și la anumite plăceri firești, se face din iubire față de Dumnezeu și cu scopul desăvârșirii morale.

Sărbătorile creștine din perioada Postului Mare, ca în întregul calendar românesc, se împletesc cu cele populare. În Bucovina, în prima duminică a Postului Mare, oamenii duc la biserică pomelnice, care se pomenesc în fiecare sâmbătă, căni pentru morți și lumânări aprinse, care se pun la toate cămile. Aceste pomelnice se pomenesc până în sâmbăta lui Lazăr, când se merge la biserică cu un coș cu colac, vin și alte prinoase, care se împart oamenilor și preotului. Cămile se dau copiilor, după oficierea prohodului mare pentru morți, aceștia fiind cu atât mai bucuroși cu cât adună mai multe.

În Postul Mare, e obiceiul ca oamenii să se spovedească și să se împărtășească, cerând iertare celor cu care sunt certați. Mai demult, se împărtășeau în fiecare duminică din post, iar la începutul acestuia fierbeau vasele cu leșie, ca să fie bine curățate de mâncarea de dulce. În timpul postului, femeile coseau câte o cămașă nouă pentru fiecare membru al familiei, cu grijă și ascunzându-se de vecini, ca să nu le „fure” modelele lucrate. Obiceiul înnoirii de Paști s-a păstrat și acum, dar cu haine „nemțești”.

Prima zi după Lăsata Secului se numea **Lunea curată**, când bătrânele începeau a țese pânza din care se făceau cămașile de Paști, iar oamenii obișnuiau să purifice spațiul în care trăiau prin diferite ritualuri. În Banat, ziua aceasta se numește **Spolocanie**, iar oamenii se spală cu băutură, la cârciuma satului, de mâncarea de dulce. În alte părți ale țării, de Spolocanie, vasele din care s-a mâncat de dulce se spalau cu leșie și se urcau în pod, unde se păstrau până la Paști.

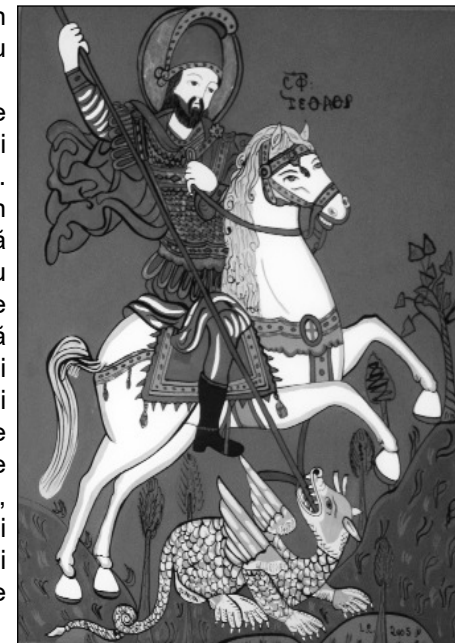
Jumătatea Postului Mare (miercurea din săptămâna a patra) era numită **Miezul** sau **Miaza Păresii** (de la cuvântul **Păresimi**, care însemna Postul de 40 de zile) sau **Păreții** (această sărbătoare era socotită ca un perete care desparte Postul Mare în două). Ziua era ținută cu sfințenie de femei, care nu munceau și mai ales, nu ungeau peretii ca să nu se îmbolnăvească de „dânsele” ori să nu înnebunească ele sau familia. Era

credința că tot ce se lucra în această zi se strica, niciun lucru neputând fi dus la bun sfârșit.

Un singur lucru se putea face în această zi: numărul ouălor și al calupelor de in, cânepă și lână. Pe vremuri, nu se luau ouă din cuibar, de la Lăsata Secului până în această zi. Atunci se strângeau și se numărau, ca să nu se strice până la Paști și ca găinile să facă mai multe ouă. În Oltenia, copiii își ajutau mamele la alesul celor mai bune ouă, care urmau a fi înroșite sau închistrite. Se spune că ouăle de găini negre, numite „hărăpești”, având coaja gălbuie, sunt mult mai tari. Ceea ce îi ajuta pe posesorii lor să câștige mai multe ouă de Paști, atunci când exista obiceiul de a fi ciocnite.

Ziua Sfântului Toader (prima sâmbătă din Postul Mare) este momentul în care se aduc prescuri și colivă la biserică. După sfințirea de către preot, ele se dau de pomană pentru morți. De atunci, în fiecare sâmbătă a postului trebuie duse prescuri, până în Joia Mare. În sudul țării, obiceiul se cheamă **sărindar** și constă în ducerea la biserică a grâului (arpacaș, în zilele noastre). În fiecare sâmbătă, până în sâmbăta lui Lazăr, se pomenesc morții. La **spartul sărindarului** se face colivă din acest grâu și câte o masă pentru întreaga comunitate, ca pomană pentru morți. Există chiar și obiceiul necanonic de a-și „purta” sărindarele de viu, până la parastasul de șapte ani, omul fiind încă în viață. Obiceiul este practicat mai ales în sudul țării, în Oltenia.

Dar să revenim la ziua lui Sîn' Toader, în care etnologii văd o rămășiță a cultului hipic sau a curselor de cai care anunțau venirea primăverii. Tot în această zi se tundeau vitele. Fetele culegeau buruieni (rădăcină de urzică, frunze de nuc) cu care își spalau părul, zicând: „Toadere, Sîn-

**Lucreția Elena Crăciun
(București), Sfântul Teodor**

Toadere./Dă cosita fetelor/Cât codița iepelor”. [S. Vrabie, *De civitate Rustica. Studii și cercetări de etnologie și literatură populară română*, Editura Grai și suflet - Cultura națională, București, 1999, p. 194]

Băieții își tăiau părul și-l îngropau la o salcie, zicând: „Sân'-Toadere, na-ți părul meu și dă-mi coama calului tău”. [Idem] Tot în această zi, băieții se înfrățeau, iar fetele se prindeau surate, pe pâine și sare. Și în prezent, în județul Iași, la Dobrovăț este obiceiul de a se lua din codițele fetelor. La Brădicești, fetele își făceau de ursită cu două oglinzi; o fată stătea pe scaun cu o oglindă, alta stătea în spate și zicea „că-și vede ursitorul”. Obiceiul era practicat mai mult decât la Sfântul Andrei, când se umbla cu băcătorul prin sat, se legau stâlpii sau se ungeau cu usturoi ușile și ferestrele. La Băiceni, fetele își făceau de ursită cu lumânarea și oglinda. De asemenea, tundeau vitele între coarne și mai făceau **cohoșnă (covașă)**.

În ziua de **Mucenici** (Măcinici; sărbătoare cunoscută sub denumirea bisericească de Sfinții 40 de mucenici din Sevastia Armeniei și sărbătorită la 9 martie) gospodarii dădeau foc gunoaielor. Femeile afumau casa și pomii din grădină cu petice aprinse, ca să le ferească de gângăniile și jivinele care le periclitează. În zilele noastre este obiceiul să se facă **măcinici** sau **brandoși**, cum li se spune în zona Teleormanului. În Moldova se fac copti, din aluat dospit în siropat, uns cu miere și presărat cu nucă. În sudul țării se fac fierți în apă, cu arome (rom, scorțișoară, coajă de portocală). Așa e obiceiul, în amintirea celor 40 de sfinți mucenici înghețați în iezerul Sevastiei. Mucenicii, în forma cifrei 8, se dau de pomană pentru morți și se consumă și de cei ai casei.

Obiceiul de a da mărtișoare și de a le purta în piept este de dată mai recentă. În mod tradițional, mărtișorul era o ață de culoare roșie sau realizată prin împletirea unui fir roșu cu unul alb, care se purta la mână ca semn al venirii primăverii. Tot de dată recentă este sărbătorirea femeilor, la 8 martie. Am amintit și aceste sărbători deoarece ele fac parte din calendarul acestei perioade, fiind serbate de români prin schimburi de daruri. Sunt însă sărbători laice, care nu au de-a face cu ciclul pascal.

Buna Vestire (Blagoveștenia) simbolizează începutul mântuirii neamului omenesc. În această zi, Arhanghelul Gavriil i-a binevestit Sfintei Fecioare Maria zămislirea lui Mesia, cel de veacuri așteptat. În calendarul ortodox este zi de dezlegare la pește. La români există credința că până și cel mai sărac om trebuie să mănânce pește, ca să fie sănătos și iute ca peștele tot anul. Dar există și credința de a lua întâi anafură de la biserică

și a merge apoi la pescuit, unde se zice că se va prinde mult pește. Se mai spune că, așa cum e vremea de Bunavestire, va fi și la Paști.

În trecut, în această zi, înainte de răsăritul soarelui, se afumau pomii cu tămâie și pleavă de cânepă, pentru a fi feriți de insecte. După momentul zilei în care se arată soarele, se spune că vor fi frumoși păpușoi semănați devreme, la mijloc sau târziu. [S. Florea Marian, *Sărbătorile la români*, vol. I, Editura Fundației Culturale Române, București, 1994, p. 1]

Se crede că de Blagoveștenie pământul este binecuvântat, căci înviază toată musca și începe a crește iarba. Iar cine doarme în această zi va fi somnoros tot anul. [E. Niculiță Voronca, *Datinile și credințele populare românești adevărate și așezate în ordine mitologică*, Editura Polirom, Iași, 1998, p. 277] Tot acum se spune că se dezleagă limba păsărilor cântătoare și cucul, care a fost uliu toată iarna, redevine cuc [D. A. Vasiliu, *Obiceiuri, credințe și datini de Paști*, București, 1940] până la Sânziene sau la Sfântul Petru. Cei ce îl aud cântând pentru prima dată îl întreabă cât mai au până la moarte sau până la căsătorie. [S. Florea Marian, *op. cit.*, p. 229] Iar răspunsul cucului este interpretat că de câte ori cântă, atâția ani mai sunt până la evenimentul respectiv.

Dr. Iuliana BĂNCESCU
Cercetător științific II, CNCPCT

*Agenda**

Alba

1-8 martie – Alba Iulia

„Culoare și armonie în prag de primăvară” - spectacole și expoziții dedicate sărbătorilor de primăvară.

22-24 martie – Alba Iulia

Colocviile de Etnografie și Folclor „Gheorghe Pavelescu”.

Argeș

7 martie – Pitești

Vernisajul Salonului de Primăvară al Artiștilor Argeșeni.

30 martie – Pitești

Întâlnirea anuală a membrilor Asociației Folcloriștilor Argeșeni „Constantin Rădulescu Codin”.

Bacău

21-23 martie – Bacău - **Centrul de Cultură „George Apostu”**

Salonul Național al Artei Naive.

Program de dialog intercultural sub genericul „Langage du végétal en Europe”. Participă invitați din Franța, Italia, Spania, Belgia, Portugalia. Tema reuniunii este „Naturii vegetale și importanța acestora în istoria mitologiei omului, reflectată în artă”, prin care se urmărește o mai bună cunoaștere a culturii țărilor participante.

*N.R. Informațiile de la această rubrică sunt furnizate de centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale. Pentru confirmări, vă rugăm consultați organizatorii.

Bihor

7-8 martie – Oradea

Expoziție de artă plastică în aer liber.

10 martie – Ștei

„**Varietăți bihorene**”; **participă formații din zona Crișul Negru (Beiuș, Ștei, Vașcău, Nucet etc.).**

10 martie – Ștei - Casa de Cultură

Expoziție de artă plastică.

24 martie – Derna

„**Vetre folclorice**”; **participă formații artistice din localitățile: Borumblaca, Mișca, Cuzap, Vărzari, Budoii.**

● În luna martie, în fiecare miercuri, de la orele 16, la sediul CJCPCT, are loc Cercul de pictură dedicat pictorilor amatori și profesioniști din Oradea, iar în fiecare marți, de la orele 17, Cursul de dans popular bihorean coordonat de maestrul coregraf Cristian Seghedi. Cursanții sunt dansatori amatori din Oradea și județul Bihor.

Bistrița-Năsăud

1 martie – Bistrița

Spectacol folcloric susținut de Ansamblul Folcloric Profesionist „Dor românesc” al Centrului de Cultură Bistrița.

1 martie – Bistrița

Vernisajul expoziției de artă plastică dedicată Femeii.

1-3 martie – Bistrița

Evenimentul cultural „Un fel de om” - In memoriam sculptorului Grigore Bradea.

8 martie – Prundu Bârgăului

„Un cântec pentru mamă” - spectacol muzical-coregrafic.

Botoșani

27 februarie-3 martie – Botoșani

„**Târgul Mărțișorului**” - **târg al meșterilor populari din județ.**

1-3 martie – Dorohoi

Festivalul-concurs de Muzică Ușoară „Mărțișor dorohoian” - ediția a XXX-a.

Braşov**9 martie – Şinca Nouă**

Roata în flăcări sau Strigarea peste sat: obicei tradițional desfășurat la cumpăna dintre iarnă și primăvară, cu care se încheie *Câșlegile* și începe Postul Paștelui.

31 martie – Apața

Împuşcatul cocoşului: obicei tradițional specific comunității maghiare din Apața. În prezent, participanții la acest obicei sunt copii, scopul sărbătorii fiind inițierea tinerilor și tragerea la țintă, cu arbaleta, iar locul cocoşului viu a fost luat de unul desenat.

● În luna martie, în comuna Şinca Nouă, se derulează campania de cercetare cu tema „Atitudinea și percepția locuitorilor din Şinca Nouă cu privire la fetele nemăritate”.

Brăila

1 martie – Brăila - Galeria „Violon d’Ingres”

Vernisajul expoziției retrospective „NOI”.

4-5 martie – Bucureşti - Pipera - Şcoala Americană

„Romanian Week” - expoziție de țesături și demonstrații practice.

7 martie – Sala ProArte

Spectacol susținut de Grupul „Steluțe Dunărene”.

14 martie – Brăila - Galeria de Artă

Vernisajul expoziției artistei Crenguța Macarie (UAP Galați).

16 martie – Râmnicelu

„Glasul străbunilor” - concurs județean de folclor - etapa zonală.

21 martie – Sala ProArte

Concert coral susținut de Corala „Camerata”.

30 martie – Bucureşti - Societatea Română de Radiodifuziune

Preselecție națională pentru Festivalul Internațional de Muzică Ușoară „George Grigoriu”.

Bucureşti

2-3 martie – Bucureşti - Ateneul Român

Goethe Institut Bukarest și Primăria Municipiului Bucureşti, prin Centrul de Creație, Artă și Tradiție al Municipiului Bucureşti - CreArT, organizează un concert susținut de Orchestra Română de Tineret (65 de instrumentiști), dirijat de maestrul Stefan Geiger (Germania); acesta face parte din proiectul „Clasic e fantastic”. Orchestra acompaniază o proiecție de film de

animație mut, „Aventurile Prințului Ahmed”, regizat de Lotte Reinig (1926); coloana sonoră aparține muzicianului și dirijorului Wolfgang Zelle.

● În perioada 21-26 martie, CreArT - Centrul de Creație, Artă și Tradiție al Municipiului Bucureşti, în parteneriat cu Institutul Cultural Român, organizează la Paris - Porte de Versailles o serie de manifestări cultural-artistice în cadrul celei de-a XXXIII-a ediții a Salonului Internațional de Carte de la Paris, dintre care amintim: Seară de gală - concert susținut de soprana Teodora Gheorghiu și pianistul Jonathan Anner (21 martie); Omagiu adus lui Radu Anton Roman - prezentare culinară realizată de Răzvan Exarhu (23 martie). Pe tot parcursul evenimentului, este prezent Studioul mobil Radio România.

Buzău

1-9 martie – Buzău – Aula Bibliotecii Județene

Expoziție de măștișoare.

9 martie – Buzău - Consiliul Județean

„O seară românească” - spectacol organizat în colaborare cu Centrul Francofon și Centrul Cultural Andenne din Belgia.

● Pe parcursul lunii martie, au loc consfătuiri și întâlniri de lucru ale reprezentanților instituțiilor de cultură, în localități ale județului.

Caras-Severin

2 martie – Armeniș, localități din județ

Balul Izmenelor - proiect care vizează conservarea și promovarea costumelor tradiționale.

8 martie – Reșița, localități din județ

Spectacol omagial în cinstea femeii.

16 martie – Bănia

Sărbătoarea Muzeelor Sătești - ediția a III-a.

16 martie – Reșița

Festivalul de Muzică Corală „Lia Ponoran” - ediția a X-a.

17-18 martie – Bănia

Tocma Cornilor - obicei tradițional - paradă și balul măștilor de primăvară.

23 martie – Petnic

Serbările Crainei - ediția a XIV-a.

30 martie – Grădinari

Parade și baluri ale măștilor de primăvară.

30 martie – Uzdin (Serbia)

Expoziție de țesături din Almăj.

● În perioada 19-20 aprilie, Primăria, Consiliul Local și Casa Municipală de Cultură „George Suru” Caransebeș organizează Festivalul-concurs Național de Interpretare Vocală și Instrumentală „Luță Ioviță” - ediția a XIV-a. Concursul cuprinde două secțiuni: muzică vocală și muzică instrumentală. Fișele de înscriere vor fi expediate până în data de 12 aprilie a.c. pe adresa: Casa Municipală de Cultură „George Suru”, Caransebeș, str. Episcopiei nr. 6, jud. Caraș Severin, cod 325400. Relații suplimentare se pot obține la numerele de telefon: 0255514609, 0724235876.

Constanța

5 martie – Constanța - Colegiul Național de Artă „Regina Maria”

15 martie – Constanța - Școala nr. 30 „Gheorghe Țițeica”

„Tradiții de primăvară” - demonstrații de realizare a mărtișoarelor și felicitărilor.

6 martie – Constanța - Școala nr. 8

„Târgul de mărtișoare” - expoziție de mărtișoare realizate de elevii școlii.

7 martie – Constanța - Școala nr. 40 „Aurel Vlaicu”

„Tradiții de Mărțișor și de Mucenici” - prelegere, ilustrații și demonstrații.

21 martie – Constanța - Școala nr. 23 „Constantin Brâncoveanu”

„Buna Vestire la aromâni - *Vanghelismolu*”: elevii prezintă obiceiuri și tradiții din comunitatea aromână din Dobrogea de Sud. Sărbătorirea zilei numelui Vanghelie, Vanghelita la aromâni are loc în ziua de Buna Vestire. Sărbătoarea creștină este însoțită de credințe, practici și obiceiuri populare, proprii comunității aromâne.

Dolj

17 martie – Brabova, Bulzești, Carpen, Cleanov, Cernătești, Pielești
Strigarea peste sat - sărbătoare populară la Lăsatul secului pentru Postul Mare.

23 martie – Desa

Încuratul cailor la Sântoader - manifestare etnofolclorică și întrecere hipică în Sâmbăta Sfântului Toader. Participă și locuitori din satele limitrofe, Poiana Mare și Ciupercenii Noi.

● În perioada 25-31 martie, în Dragotești și în satele aparținătoare se derulează cercetarea etnofolclorică cu tema „Tradiția și creația populară în satul românesc contemporan - zona etnografică Dolj”.

● Pe tot parcursul Postului Mare, în comuna Desa se săvârșește *Sărindarul de obște* - primul segment - Purtarea Sărindarului.

Galati

1 martie – Galați și localități din județ

„Mărțișor”- manifestare ce face parte din programul „Tânărul și tradiția strămoșilor” prin care se urmărește promovarea valorilor autentice din zona Galațiului.

1 martie – Galați

„Mărțișoare muzicale” - spectacol de muzică ușoară susținut de elevii claselor de pian ai Școlii de Arte, în licee, școli și grădinițe.

8 martie – Galați

Spectacol de muzică ușoară susținut de elevii claselor de Canto-muzică ușoară și actorie, în colaborare cu elevii claselor de pian și chitară clasică, în licee, școli și grădinițe.

15-29 martie – Galați

„Clepsidra” - concerte filantropice susținute de Fanfara „Valurile Dunării” în cămine de bătrâni, penitenciar, case de copii instituționalizate.

21 martie – Galați

Ziua Mondială a Poeziei - întâlnire cu scriitori, poeți, artiști din Galați și Brăila, realizată în parteneriat cu Uniunea Scriitorilor din România - Filiala Galați-Brăila.

23 martie – Galați

Salonul Arte Vizuale „Mărțișor” - pictură, sculptură, design, ceramică, artă decorativă. Lucrările expuse sunt realizate de elevii Școlii de Arte.

23 martie – Galați

Concert comemorativ „Ștefan Gheorghiu”.

24 martie – Galați

„Față-n față” - expoziție de grup a Clasei de Artă Fotografică a Școlii de Arte.

25 martie – Galați

„Buna Vestire” - *Ziua Poliției Române* - spectacol prezentat de Fanfara „Valurile Dunării” și Ansamblul Folcloric „Doina Covurluiului”.

25 martie – Galați

„Seri culturale ale etniilor” - Seara comunității elene. Manifestarea face parte dintr-un program care vizează dezvoltarea unei structuri partenoriale

a tuturor etniilor din județ. Acestea prezintă tot ceea ce le este specific - sărbători tradiționale, crâmpie din viața comunităților, seri culturale.

28 martie – Galați

Seară de folclor: spectacol susținut de ansamblurile „Doina Covurluiului” și „Doinița Covurluiului”, realizat în colaborare cu Teatrul Muzical „Nae Leonard”.

- Vineri, 15 martie a.c., apare numărul 133 al revistei „Dunărea de Jos”.
- „Tezaur etnofolcloric” - cercetare etnografică tematică desfășurată în județ, începând cu data de 9 martie.

Giurgiu

1 martie – Giurgiu

„Mărțișoare muzicale” - muzică instrumentală oferită de cursanții cercurilor de Pian și Vioară, din cadrul Școlii Populare de Arte Giurgiu cu ocazia zilei de 1 Martie pentru persoanele vârstnice de la Căminul de Bătrâni din Mironesti.

1-8 martie – Giurgiu

„Portrete și felicitări dedicate mamei” - expoziție a cursanților Clasei de Grafică a Școlii Populare de Arte.

1-8 martie – Giurgiu

Expoziția „Mărțișorul”.

8 martie – Giurgiu

„De ziua ta, mămică mea!” - spectacol muzical-coregrafic.

- În perioada 1-29 martie, continuă desfășurarea, pe zone, a Festivalului Etnofolcloric Județean „Șezătoarea” - ediția a XI-a.

Gorj

1 martie – Rovinari, Turceni, Jupânești, Bărbătești, Săulești, Bustuchin
„Legenda Mărțișorului” - expoziții de mărțișoare confecționate de copii.

8 martie – Stoina

Festivalul „Mărțișoare folclorice” - ediția a VI-a.

9 martie – Crușeț

Festivalul Mărțișorului - ediția a IV-a.

11-29 martie – Bărbătești, Sulești

Mucenici și Lăuatul fetelor - manifestări etnofolclorice care fac parte din Programul „Gorjul tradițional”.

25 martie – Tismana

Târgul de primăvară sau Bâlcii de Blagoveștenie.

Festivalul Păstrăvului: Simpozionul „Potențialul piscicol al Tismanei și zonei limitrofe”, expoziție de produse piscicole și spectacole folclorice.

- În data de 21 martie, începe faza pe localități a Festivalului Portului și Dansului Popular pentru Tineret „Liviu Dafinescu” - ediția a X-a, organizat de CJCPCT Gorj și Ansamblul „Doina Gorjului”.

- Pe parcursul lunii martie, în Târgu Jiu și în alte localități din județ, se organizează evenimentele:

- „CJCPCT Gorj 45” - complex de manifestări cultural-artistice prilejuite de sărbătorirea a 45 ani de la înființarea Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj și a 75 ani de la înființarea Căminului Cultural Județean „Tudor Vladimirescu” din Târgu Jiu;

- „Șaizeci și cinci ani de Doină!” - manifestări prilejuite de împlinirea a 65 ani de existență ai Ansamblului Artistic Profesionist „Doina Gorjului”.

Harghita

1 martie – Miercurea-Ciuc

„Al Doilea Război Mondial din perspectiva veteranilor din Ținutul Secuiesc - Élő emlékezet”.

1, 8, 15, 22 martie – Miercurea-Ciuc

Inovație și dezvoltare în Cultură: „Best practice - Jó példa” - Cursul de dicție, retorică, arta și tehnica vorbirii „Szép magyar beszéd”.

1-9 martie – Toplița

Târgul de Mărțișoare. Organizator: Centrul de Cultură Toplița; partener Casa de Cultură a Municipiului.

19 martie – Târgu Mureș - Casa Bernády

Vernisajul Expoziției „Stúdió 9” - programe de arte vizuale.

19 martie – Târgu Mureș - Casa Bernády

„Cele patru anotimpuri în Merești” - vernisajul expoziției cu materiale realizate în taberele din Merești.

- În perioada 1-2 martie Centrul de Cultură Toplița participă cu artiști amatori la Festivalul-concurs Național de Muzică Populară pentru Copii și Tineret „Florile Ceahlăului” organizat la Piatra Neamț de către Centrul de Cultură și Arte „Carmen Saeculare”.

Ialomita**25 martie – Ograda**

„Arta populară și tradiția folclorică” - manifestare de punere în valoare a folclorului și meșteșugurilor din zonă.

Iași**1 martie – Bodești, Scânteia****2 martie – Ruginoasa, Heleșteni****4 martie – Iași - Palatul Copiilor**

„Sărbătoarea măștișorului” - ediția a X-a - ateliere de creație și expoziții-concurs de măștișoare tradiționale.

● În perioada 14-17 martie, meșteri populari și formații artistice din județul Iași participă la Expoziția Internațională de Turism organizată la „Romexpo” - București.

Ilfov**1-8 martie – Voluntari - Sediul CJCPCT**

Salonul Ilfovean de Primăvară - expoziție cu premii a artiștilor plastici ilfoveni.

8 martie – Voluntari - Sediul CJCPCT

Spectacolul extraordinar „Atenție, se cântă!”, dedicat *Zilei Femeii*. Spectacolul este realizat în colaborare cu TVR 2 și transmis în direct. Moderatorul spectacolului, compozitorul Horia Moculescu, are ca invitați Corul de Copii „Sunetul Muzicii”, dirijat de Cristina Manoliu-Săvulescu, artiști din județul Ilfov, precum și alți artiști consacrați.

● „Să iubim muzica clasică” - program de educație muzicală: concerte de muzică simfonică în localități din județ.

● În această lună se lansează Festivalul Instituțiilor Culturale (din județul Ilfov) - centre culturale, case de cultură, cămine culturale. Conform regulamentului, fiecare instituție culturală își va prezenta în cadrul festivalului principalele repere ale programului pe anul în curs, precum și trei momente artistice reprezentative (muzică, poezie, mini-spectacol de teatru, dans).

Mureș**10 martie – Zău de Câmpie**

Festivalul de Folclor pentru Tineret „Mlădițe” - ediția a VI-a.

Neamț

1-2 martie – Piatra Neamț - Consiliul Județean - Sala „Calistrat Hogaș”
Festivalul-concurs Național de Muzică Populară pentru Copii și Tineret „Florile Ceahlăului” - ediția a XXV-a. Vineri, 1 martie, are loc etapa a II-a (selecția națională), iar sâmbătă, 2 martie, etapa finală și decernarea premiilor și a Marelui Premiu al Festivalului. Festivalul este transmis în direct de postul de televiziune ETNO TV.

● Continuă cercetarea folclorică, în tot județul Neamț, înscrisă în proiectul demarat în cursul anului 2012.

Olt**10 martie – localități din județ**

Strigarea peste sat - cercetarea, conservarea și promovarea obiceiului strigării peste sat de Lăsata Secului de Paști.

20 martie – Slatina - Școala generală „Eugen Ionescu”

Manifestări dedicate *Zilei Francofoniei*.

23 martie – Vlădila, Brâncoveni

Încuratul cailor de Sân Toader - concursuri de frumusețe, de alergare - viteză, de tracțiune.

● Pe parcursul lunii martie, specialiștii CJCPCT întreprind, în localitățile județului, cercetări privind obiceiurile, ritualurile și tradițiilor de primăvară, inclusiv cele din Postul Paștelui (Lăsata Secului de Carne, Lăsata Secului de Brânză - **Strigarea peste sat** - 10 martie, Floriile, Paștele, Săptămâna Sân Toaderului).

● „Obiceiuri tradiționale de primăvară în satele din județul Olt” este genericul sub care au loc, în toate localitățile județului, expoziții, proiecții de film și simpozioane de prezentare a obiceiurilor și tradițiilor de primăvară.

● În perioada 1-31 martie, în toate localitățile din județ se fac cercetări și înregistrări privind meșterii populari, sub genericul „Artizanii Oltului”.

● „Căminul cultural - programe de activități, oportunități și priorități” - manifestare complexă, cuprinzând instruirii, programe de educație permanentă, spectacole metodologice, expoziții, proiecții de film, conferințe și întâlniri cu specialiști și personalități culturale, desfășurate în toate localitățile județului pe parcursul lunii martie.

● În lunile martie și aprilie, se fac înregistrări video și foto ale obiceiurilor și tradițiilor de Florii și Paști - **Govia** și **Hora de Pomană** - în localitățile: Vișina, Izbiceni, Tia Mare, Ianca.

Prahova**1 martie – Scorțeni - Căminul Cultural Bordeni**

Sărbătoarea Mărțișorului - manifestare complexă, spectacol de dansuri populare susținut de Ansamblul Folcloric „Datina” din Scorțeni.

1-8 martie – Breaza - Centrul Cultural „Ion Manolescu”

„Legenda mărțișorului” - expoziție de mărțișoare și icoane pe sticlă.

1-8 martie – Izvoarele - căminele culturale Homorâciu și Izvoarele

Spectacol susținut de Ansamblul Folcloric „Izvoarașul”, clasa de canto și Ansamblul Seniorilor, expoziție de pictură și de mărțișoare.

1-8 martie – Urleți

Expoziție de mărțișoare, măști, cusături și țesături populare din zona Cricovului Sărat.

1-8 martie – Bușteni - Centrul Cultural „Aurel Stroe”

„Pentru tine, dragă mamă” - recitaluri de pian și chitară, dans, expoziție de desene.

1-30 martie – Ploiești - Casa de Cultură „I. L. Caragiale”

Festivalul Internațional „Nichita Stănescu” - ediția a XXV-a, realizat în colaborare cu instituții județene și municipale de cultură; Concursul de recitare „Sub aripa lui Nichita” - ediția a VI-a; lansări de carte; târg de carte; dezbateri literare.

1-31 martie – Breaza - Centrul Cultural „Ion Manolescu”

„Portul popular brezean” - expoziție de costume populare.

2 martie – Cocorăștii Mislii - Căminul Cultural

Festivalul Mărțișorului - ediția a V-a. Festival de muzică și dans organizat în colaborare cu Asociația Ecologică, Cultural-sportivă pentru Tineret „Visul Verde” și Primăria Comunei.

2, 9, 16, 23 martie – Bușteni - Centrul Cultural „Aurel Stroe”

Recitaluri, în cadrul Stagiunii muzicale de la Bușteni.

3 martie – Ogretin, com. Drajna

„S-a ivit un ghiocel” - ediția a XII-a - spectacol muzical-coregrafic susținut de Ansamblul „Poienița” și Grupul „Mugurelul”.

9 martie – Starchioj

Sfinții 40 de Mucenici din Sevastia; Sfântul Mucenic Urpasian.

Pomenirea morților - Moșii de iarnă - obiceiuri și tradiții.

9-30 martie – Câmpina - Casa Municipală de Cultură „Geo Bogza”

Deschiderea Festivalului „Primăvara poezilor”. Femei... în pictură și în poezie.

**15 martie-4 mai – Șirna - Biserica monument istoric din satul Tăriceni
Atelier de creație în Postul Mare - Cerc de încondeiat ouă.****21 martie – Șirna - Școala Hăbud**

„Simfoniile anotimpurilor” - cerc de creație literară.

21-31 martie – Ploiești și localități din județ

Festivalul Artelor „Nichita la Echinocțiu” - ediția a VIII-a - spectacole de teatru, de dans, gale de film, concerte și recitaluri muzicale, expoziții de artă plastică și artă fotografică, lansări de cărți și reviste, colocvii și ateliere creație și interpretare. Cu acest prilej, se lansează numărul 3 al revistei „Labirint”.

25 martie – Secăria

Buna Vestire (Blagoveștenia) - hramul bisericii - obiceiuri și tradiții.

25 martie – Bușteni - CPPI

„Nunta de aur” - sărbătoarea cuplurilor care au împlinit 50 de ani de căsătorie și a persoanelor văduve.

29 martie – Drajna - Primărie

„Cronica Drajnei - Încotro?” - întâlnire cu cititorii.

Satu Mare

1 martie – Satu Mare - Galeria de Artă Plastică a Consiliului Județean
Vernisajul Expoziției colective de artă plastică „Festival de primăvară”.

8 martie – Satu Mare

Spectacol de *Ziua Femeii*. Organizatori: CJCPCT Satu Mare, Școala de Arte Satu Mare și Asociația Artiștilor Plastici „Casa Creației”.

15 martie – Arduș

Ziua culturală dedicată poetului maghiar Petöfi Sándor. Organizator: Asociația Culturală „Petöfi Sándor” Satu Mare.

15 martie – localități din județ

Manifestări culturale dedicate *Zilei Naționale a Maghiarilor*.

22-23 martie – Satu Mare

Manifestări culturale dedicate scriitorului Iosif Țiproc, derulate de CJCPCT Satu Mare și Asociația Scriitorilor de Nord-Vest.

25 martie – Satu Mare

Aniversarea nașterii compozitorului și folcloristului maghiar Béla Bartók.

25-30 martie – Satu Mare

Târgul de Paști al Meșterilor Popolari Sătmăreni.

28 martie – Satu Mare - Galeria de Artă Plastică a Primăriei
Vernisajul expoziției colective de artă plastică Aurel Tenț, Belanski Demko Beata și Sebok Anton.

29 martie – Satu Mare

Festivalul de Recitări din Lirica Poeților Sătmăreni „Recitatio” - ediția a VII-a.

31 martie – Medieșu Aurit

Dezvelirea plăcii comemorative a scriitorului Nichita Stănescu, urmată de un spectacol artistic - „Valori medieșene”.

Sălaj

15 martie – Zalău

Ziua Maghiarilor de pretutindeni.

22-24 martie – Zalău și localități din județ

Zilele Revistei „Caiete Silvane” - ediția a VI-a.

Sibiu

● În perioada 16-19 martie, Ansamblului Folcloric Profesionist „Cindrelul-Junii Sibiului” participă la *Sărbătoarea Sfântului Patrick* - Dublin (Irlanda). În cadrul acestei manifestări, ansamblul va reprezenta România prin dansuri și muzică tradițională românească.

Suceava

26 februarie-11 martie – Suceava

Târgul Mărțișorului - târg al meșterilor populari.

3 martie – Poiana Stampei

„Comori de suflet românesc” - festival-concurs județean de folclor, ediția a XI-a - faza zonală Vatra Dornei.

8 martie – Suceava

„Azi cânt pentru tine, mamă!” - spectacol susținut de tinerii artiști din județ.

10 martie – Breaza

„Comori de suflet românesc” - faza zonală Câmpulung Moldovenesc.

17 martie – Vicovu de Sus

„Comori de suflet românesc” - faza zonală Rădăuți.

23-24 martie – Fundu Moldovei

„Buna Vestire” - festival-concurs național de muzică corală religioasă ortodoxă - ediția a XXIII-a și Târg de ouă încondeiate.

31 martie – Valea Moldovei

„Comori de suflet românesc” - faza zonală Humor.

Teleorman

1 martie – Alexandria

„Mărțișorul - tradiție și semnificații” - dezbateri și expoziții de mărțișoare.

7 martie – Alexandria

„8 Martie - Ziua femeii, Ziua mamei” - dezbateri și expoziție de felicitări și goblenuri.

Timiș

6 martie – Timișoara - Sala Consiliului Județean

„Flori pentru flori” - spectacol dedicat *Zilei Femeii*.

Vâlcea

1 martie – Mădulari - Biblioteca Comunală

8 martie – Drăganu, com. Valea Mare - Școala cu clasele I-IV

14 martie – Pesceana - Școala cu clasele I-VIII

„Ziua Tradiției - Anul Nou de Primăvară” - ediția a XIII-a.

6 martie – Râmnicu Vâlcea - Galeria „Constantin Iliescu”

Vernisajul Expoziției de artă plastică „Culoare și candoare” - ediția a X-a.

16 martie – Mihăești - Biserica Parohială Negreni

„Ziua Tradiției - Oameni de ieri, oameni de azi”.

● În luna martie, colectivul redacțional al CJCPCT lucrează la volumul aniversar *CJCPCT - 45 de ani*.

Vrancea

25 februarie-8 martie – Focșani

Târgul Mărțișorului - târg de mărțișoare tradiționale realizate de meșteri populari din localitățile Nereju, Soveja, Sihlea. Târgul se desfășoară pe esplanada Sălii Ansamblului Folcloric „Țara Vrancei” din Focșani.

7 martie - Focșani

„Sărut mâna, doamnă!” - spectacol dedicat *Zilei Internaționale a Femeii*.
Invitați: actrița Draga Olteanu Matei și Orchestra de Cameră „Philarmonia” din București, dirijor: Nicolae Iliescu.

7 martie - Focșani - Galeria CJCPCTAM Vrancea

Vernisajul expoziției de pictură a artistei Carmen Mogoș.

11 martie - Focșani - Galeria de Artă

Expoziție de artă plastică.

Portrete

Meșterul făurar din Dragomireștii Dâmboviței

La Dragomirești, toată lumea îl cunoaște pe Marian Grigore. În liniștea atelierului, alături de soția sa, meștereste minunății.

Cu aspectul unui om ales, cu o privire senină și duioasă, este permanent zâmbitor și onorat că îi calci pragul. Nu-i place să-și spună vârsta, dar mărturisește că e născut prin '50. Ne pofteste în atelierul său. Biblioteca, plină de albume de artă, face casă bună cu bancul de lucru, laminorul de topit metale prețioase, zecile de dălți, pile, de toate mărimile și dimensiunile, ce stau frumos așezate în cutii, precum creioanele scriitorilor sau penelurile pictorilor.

Ne povestește că lucrează cu argint, dar și cu alamă, alpaca sau cupru. Execută la comandă pocale, icoane, cădelnițe, cruci, anafornițe, uși împărătești ori capete frumos încrustate pentru toiegele preoților, chivoturi pentru biserici, steme, blazoane.

Meșteșugul orfevrăriei l-a fermecat de copil. „A fost un dat”, spune meșterul; apoi, când părinții l-au trimis la meserie, Marian Grigore a ajuns la atelierul Patriarhiei Române unde a învățat și s-a perfecționat alături de mari orfevri și gravori de care și azi își aduce aminte cu plăcere. Meșterul ne spune: „Meșteșugul e vechi de vreo 5000 de ani. Pe vremea lui Ștefan cel Mare erau vreo 300 de ateliere la noi în țară. În perioada interbelică erau multe ateliere în București. Erau gravori, bijutieri, filigraniști... În perioada guvernării roșii, a comunismului adică, meseriile acestea erau bine văzute, dar meșterii tratați ca niște slugi. Eu de la ei am învățat

Meșterul Marian Grigore, la lucru

meserie... Mulți s-au dus... nu mai știu cine și pe unde mai trăiește azi”.

Orfevrăria este meșteșugul străvechi al prelucrării metalelor prețioase prin: ciocănire, decupare, traforare, turnare, cizelare, incizare, filigranare. Noțiunea definește și totalitatea obiectelor rezultate din prelucrările enumerate.

Decorul obiectelor este bogat: spirala cu toate variantele ei, soarele și alte elemente astrale sau mitice; nu lipsesc motivele geometrice, florale, antropomorfe și zoomorfe reprezentând figuri ori scene de viață. Frumusețea lor este sporită de prezența pietrelor prețioase și a emailurilor policrome. Din Evul Mediu, influența creștină își pune amprenta și contribuie la dezvoltarea acestui meșteșug. Apar acum obiecte precum: cruci, cădelnițe, anafornițe, potire, candelă, ferecături de cărți și multe altele, decorate de data aceasta cu figuri și scene biblice, înfățișând viața lui Iisus, a Fecioarei Maria, viețile apostolilor, evangheliștilor, dar și ale altor personaje aparținând istoriei sacre.

Cupă de argint cizelată de meșter

Orfevrăriile sunt îmbogățite cu pietre prețioase, semiprețioase și emailuri. Tehnica confecționării se diversifică prin apariția filigranului, mai ales în perioada bizantină.

În a doua jumătate a secolului al XIV-lea, și după aceea, în cele trei țări române meșteșugul cunoaște o mare înflorire, preluând și influențe din stilul bizantin și stilul gotic.

Constituiți în bresle, meșterii din Brașov, Sibiu, Mediaș ori Sighișoara, executau, încă din secolul al XV-lea, în ateliere specializate obiecte de aur și argint pentru voievozii munteni și moldoveni.

Breslele orfevrilor, cunoscute ca bresle ale argintarilor și aurarilor, au luat amploare în secolele al XVI-lea și al XVII-lea, iar circulația orfevrărilor de toate tipurile, în toate cele trei Țări Române, demonstrează permanenta legătură dintre acestea, iar patrimoniul românesc deține un important număr de obiecte de orfevrărie.

Iată că și astăzi meșteșugul orfevrăriei dă semne de supraviețuire prin pasiunea, priceperea și îndemnarea meșterului artizan, care, părăsind Bucureștiul imediat după '89 se întoarce în satul natal, Dragomirești, jud. Dâmbovița. Lucrează neobosit, folosind de cele mai multe ori metode empirice pentru a transforma lingoul ori tabla de argint, cu ajutorul focului, ciocanului și dălților în minunate obiecte, adevărate bijuterii.

„Treaba începe de la proiect. Urmează mulajul de lut. El stă la baza obiectului ce se realizează. Metalul se bate pe nicovală, se lipește și se sudează. Apoi obiectul este supus cizelării. Este importantă mărimea obiectului. Pentru a fi modelată, bucata de metal este fixată în smoală. Ne folosim de foc... el este cea mai importantă unealtă. Pe vremuri se utilizau cărbunii încinși, acum folosesc o butelie de aragaz.”

Marian Grigore este căutat de clienți din țară și străinătate, dornici de obiecte speciale, unicat; a lucrat ani buni pentru comunitatea evreiască obiecte de cult din argint, dar și multe alte obiecte religioase pentru bisericile și mănăstirile din România. Printre realizările lui, meșterul își amintește de racla de la Mănăstirea Râmeț, ușile împărătești de la Mănăstirea Cașin, icoane, ferecături și multe altele...

Lucrează mult pentru fiecare obiect, îl gândește, îl desenează, îl machează, este atent la fiecare detaliu, iar realizarea lui durează câteva luni.

De ceva vreme, meșterul are și ucenici. 10 elevi ai claselor gimnaziale de la Școala din Dragomirești vin la atelier, într-un program organizat, de două ori pe săptămână și învață tehnici ale cizelării. Au realizat deja mici

obiecte decorative, au participat la târguri alături de meșterul Grigore, făcând demonstrații de lucru.

Pentru felul în care știe să-și respecte meșteșugul, pentru modul lui special de a fi, pentru știința și dorința de a transmite mai departe tehnica orfevrăriei, îi mulțumim meșterului Marian Grigore că există!

Text și fotografii de
Gabriela TOPA

Lisandru Găină - meșter și rapsod popular

Un om pe lume care n-a trăit degeaba este și Alexandru Găină din Dămuc, județul Neamț.

Bădia Lisandru, așa cum este cunoscut în mediul său, de cum deschide gura și grăiește, își trădează, cu o modestie caracteristică țaranului român autentic, originea. Graiul său, molcom și așezat, caracteristic ardelenilor, de la care a împrumutat și accentul, te molipsește de o stare sufletească taman bună pentru sporovăit. Vorba poetului, „mult e dulce și frumoasă limba ce-o vorbim...”. Dar de vorbit, e bine să-l lași pe bădia Lisandru să vorbească.

Așa află că cel care și-a intitulat sugestiv una dintre cărțile sale *Un om pe lume* provine dintr-un sat de munte, Dămuc, loc în care viața - și așa grea pentru oamenii locului - a continuat să-i încerce tăria și puterile încă de mic. Rămas orfan de mamă la o vârstă fragedă, lipsit și de prezența tatălui, plecat pentru lungi perioade în concentrări militare și apoi la război, Lisandru Găină a fost nevoit să se descurce mai mult pe cont propriu.

Devenind, fără voia sa, autodidact, țaranul din Dămuc a făcut multe la viața lui. A muncit pe lângă casa părintească, pentru început a crescut animale, iar mai apoi a avut timp să învețe și carte. Și-a întemeiat o familie, a crescut și îngrijit proprii copii.

I-a plăcut însă să meșterească instrumente muzicale - buciom, fluiere de mai multe feluri, caval - la care știe a și cânta. Îndrăgind cântecele satului, le-a reținut, dar a scris - și mai scrie încă! - poezii. De zeci de ani,

Lisandru Găină și buciumul său
 Fotografie din Arhiva CCA
 „Carmen Saeculare“ Neamț

În satul lui, Alexandru Găină a fost cel care se ocupă de bunul mers al formațiilor locale de dansuri și de datini. Acum, cu regret o spune, „cine mai are chef de așa ceva? Tineretul e numai pe la discoteci, iar oamenii trecuți de tinerețe nu au timp să se mai gândească la joc. Totuși, la marile sărbători, oamenii satului meu nu uită să pună straietele din străbuni și să facă așa cum făceau bunele și buneii noștri”.

Dar cât vor mai dura toate acestea? Rapsodul și meșterul popular este optimist. „Apoi, de ce credeți că fac ce fac eu de atâta amar de vreme? Ca să las în urma mea ceva de care cei care vor veni să se poată agăța, să afle ce și cum a trăit poporul nostru vreme de veacuri. Acu’, la bătrînețe, m-am apucat de meșterit troițe. Am făcut și montat vreo zece până acum. În

diferite locuri din preajma comunei mele, pe la Podișul Frăsiniș, la piciorul bisericii din sat, la Șugău, acolo unde au fost găsite osemintele celor șase ostași austrieci din Primul Război Mondial. La trei dintre ele am adăugat și câte un paraclis, realizând o casă de rugăciune. Ultimul, în interiorul căruia se găsește și ultima troiță a mea și la care am folosit lemn trainic de paltin, se află în Valea Bicăjelului, în locul numit «la Cascadă». și pentru că vreau să o sfințesc de sărbătoarea Sfintei Marii Mari - am și vorbit cu preotul - m-am gândit să botez acest loc «Grădina Maicii Domnului».”

Bădia Lisandru își amintește cu mare plăcere de momentele în care semenii săi i-au recunoscut valoarea. Așa cum s-a întâmplat, de pildă, în 2009, la Sibiu, atunci când a fost primit în rândurile membrilor Academiei Artelor Tradiționale din România. Acesta este un forum național al celor mai valoroși și reputați creatori de artă populară, aleși de cei mai buni specialiști din domeniul etnologiei, reuniți deopotrivă într-un dialog concret, analitic, viu, deschis, democratic și permanent cu privire la trecutul, pre-

zentul și viitorul creației artistice de toate genurile. La fel de bine se simte când mai primește câte un telefon „de la oraș și mă mai întreabă cineva de sănătate”, lucru important pentru sufletul său.

Deși încercat de boli și de multe alte greutăți ale existenței pământene, Lisandru Găină nu stă o clipă locului. La ultima mea întâlnire cu domnia sa, meșterul umbla să ochească un copac numai bun pentru a făuri un nou buciom, instrument pe care, alături de fluier, îl consideră „instrument sfânt al poporului nostru”. Vorbind despre meșteritul buciumelor, bădia Lisandru își deschide sufletul. Sufletul și memoria: „prima dată când am făcut primul buciom, noi, copiii, l-am dat în două c-un ferăstrău, după care nu știam cu ce să-l învelim. Am căutat pe sub pat și am găsit niște ciorapi de bumbac de-ai mamei, am tăiat niște panglici. La îmbinare l-am lipit cu rășină, rășină de pe brad, de pe molid. Acum punem aracet. (...) Ziceau ei, oamenii, o zicală. Că nu se taie copacul de buciom până nu aud ori un câne, ori un om chiuind. Că numai atunci cântă buciumul bine, are buciumul glas. Dar eu mi-am zis altă treabă. Așteaptă o zi să chiuie cineva sau să latre cânele și fă o groapă-n doagă, și-atunci va cânta buciumul? Nu, nu va cânta”.

Tot de la Lisandru Găină zicere: „eu consider că ziua de Armindenii este Anul Nou folcloric. De ce spun asta? În jurul acestei date începe buciumul să cânte, începe să cânte cavatul, fluierul, urda-i dulce, cașu-i dulce, se seamănă busuiocul și alte flori și câte și mai câte”.

Stându-i ceva timp prin preajmă, am avut ocazia să mai aflu și alte obiceiuri ale Dămucului, satul unde trăiește de-o viață. Astfel, rapsodul mi-a dezvăluit cam ce se întâmplă în fiecare an pe 15 august, de Sfânta Marie Mare. Așa am aflat că dimineața, femeile merg la biserică și după slujbă împart săracilor, pentru sufletul morților, prune, faguri de miere și de-ale gurii. Se merge la cimitir și se tămâiază mormintele. „Deși știu că în alte părți se petrece, se fac hore și se joacă în cinstea celor care au ca patron pe Sfânta Marie, la noi, în Moldova, pe 15 august, fiind vorba de Adormirea Maicii Domnului, noi o celebrăm mai mult prin rugăciune și slujbe, urmând ca pe 8 septembrie, de Sfânta Marie Mică să sărbătorim prin cânt și joc.”

La despărțire, Lisandru Găină, omul legat de satul său, își invită oaspetele să treacă și să se roage pe la oricare dintre creațiile sale din ultimii ani. Căci, „și numai rugându-ne, dar făcînd-o din adâncul sufletului, rămînem aproape de spiritul strămoșilor noștri”.

Valentin ANDREI

Referent, Centrul pentru Cultură și
 Arte „Carmen Saeculare“ Neamț

Noi aparitii editoriale

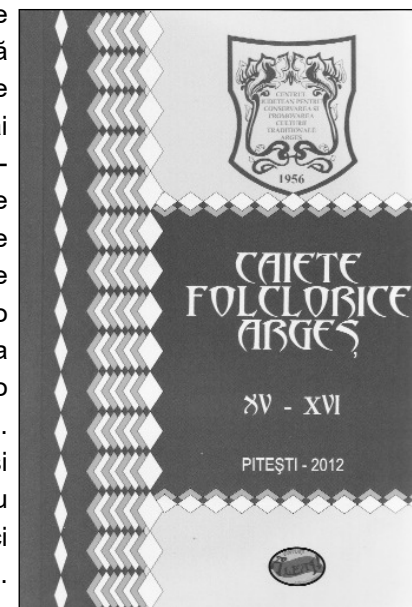
Caiete folclorice Argeş XV-XVI

La Editura Alean a apărut recent (sfârșitul anului 2012) volumul **Caiete folclorice Argeş**, nr. XV-XVI, cuprinzând articole și studii din domeniul folclorului, etnografiei și etnologiei, prezentate la ultimele două sesiuni de comunicări organizate de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Argeş. Temele celor două sesiuni au fost: *Credințe și superstiții de ieri și de azi* (7 mai 2011) și *De la ulița satului la scara blocului. Mutații sociologice și etnografice* (5 mai 2012).

În contextul transformării mentalităților tradiționale, fenomen impus de faptul că lumea se îndreaptă (în anumite privințe) către un „sat global”, merită atenția studierii noilor forme de manifestare individuală și comunitară în fața momentelor semnificative ale vieții.

Această evoluție este favorizată de apropierea adusă de tehnologie, apropiere care este în esență o îndepărtare de ceilalți, așa cum apropierea fizică a oamenilor în apartamente nu duce la formarea unei

comunități, ci a unei „asociații”. De asemenea, nu trebuie confundată comunitatea tradițională - despre care putem spune că se apropie cel mai mult de idealul/ideea de comunitate - cu formele de asociere care se autodenumesc comunități: în ce măsură, „comunitatea oamenilor de afaceri”, de exemplu, este o comunitate? Pierderea sau alterarea comunității tradiționale nu reprezintă o simplă schimbare de ordin social. Comunitatea facilitează (fără a fi totuși vorba despre exclusivitate) o relație cu cosmosul. Nu sunt cuvinte mari și nici nu aducem astronomia în discuție. Orice schimbare importantă avea,

pentru cei care trăiau în satele românești, o importanță care depășea aspectele individual și social. Nașterea, căsătoria și mai ales moartea (pentru a ne referi doar la acestea) necesitau ritualuri de integrare, de trecere, dar și de refacere a echilibrului cosmic, perturbat de plecarea unui membru al comunității. Dar și suferințele produse de boli, accidente, războaie, cataclisme, diversele manifestări ale răului și anumite „întâmplări” care ieșeau din sfera proiectelor umane, părând a fi regizate de o forță cosmică, au fost văzute ca semne ale faptului că nimic nu rămâne la voia întâmplării, că nicio acțiune nu rămâne fără efect. De aceea se impuneau anumite reparații, contraacțiuni care să readucă echilibrul la toate nivelurile. În acest sens, așa-ziselor comunități le scapă dimensiunea transcendentă, și pentru oameni aceasta nu este o scăpare de neglijat.

Multe dintre schimbările intervenite în mentalități sunt tratate în aceste *Caiete folclorice Argeş*, nr. XV-XVI (310 pagini), tema celei de-a doua sesiuni fiind emblematică. Din cuprinsul acestei reviste amintim câteva

titluri: *Procesiunile de la Moisei, valori ale patrimoniului umanității* (Iuliana Băncescu); *Credințe și superstiții de ieri și de azi - Colinda cerbului* (Daniela Andrei); *Obiceiuri și tradiții dacice transmise din generație în generație*; *Obiceiuri străvechi folosite în medicina populară* (Paul Ioan Cruceană); *Credințe, obiceiuri și rânduieli pastorale* (Ioan Praoveanu); *Câteva aspecte ale magiei numelui în cultura noastră tradițională*; *Între identitate culturală și ideologie politică, sau despre schimbarea denumirii unor vechi sate din Argeș* (Radu Oprea); *Superstiții din Poienărei - Muscel* (Grigore Constantinescu); *Tradiții și ritualuri magice în Argeș*; *Povestirea - tradiție și inovație în satele argeșene* (Sorin Mazilescu); *Coordonata temporală, reper metamorfic în cultura pastorală. Dispariția nedeilor* (Elena Cremona Țintatu Comănescu). Un articol aparte printre cele apărute în revistă este *Utilizarea fotografiei în demersul etnografic. Album monografic* (Sorin-Dănuț Radu), pentru că vizează chestiuni de metodologie a cercetării, acest instrument fiind analizat atât sincron (în comparație cu alte instrumente de cercetare), cât și diacronic: evoluția în timp, atitudini cu privire la utilizarea sa etc.

Alexandru MĂRCHIDAN
CJCPCT Argeș